

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАЎ БССР

№ 37 (1674)

Аўторак, 8 мая 1962 года

Цана 4 кап.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
Аб узнагароджанні газеты «Правда»
ордэнам Леніна

У сувязі з 50-годдзем газеты «Правда», заснаванай У. І. Леніным, і адзначаючы яе выдатныя заслугі ў рэвалюцыйным руху, у барацьбе за перамогу сацыялізму і камунізму, прапагандае і ажыццяўляе вялікае марксісцка-ленінскае вучэння, у камуністычным выхаванні працоўных, узнагародзіць газету «Правда» ордэнам Леніна.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. БРЭЖНЕВ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмл.

4 мая 1962 г.

ВЕЧНЫ АГОНЬ

Заўтра савецкі народ адзначае Дзень перамогі — свята найшанейшай перамогі і славы.

Перамога. Людзі старэйшых пакаленняў памятаюць, як уранку 9 мая сорак п'ятага года гэтае слова набыло раптам незвычайную сілу.

Яно вярнула небу сонца. Вярнула людзям усмешкі. Спыніла ўздзеянне замкі гарнат.

Сарвала маскіровачныя шторы з вокан.

Захліснула вуліцы гарадоў і вёсак песнямі і музыкой. Нікала немцаў у абдымкі. Запоўніла пероны вакзалаў догачкаванымі сустрэчамі.

Зрабіла нашы надзеі цвёрдай упэўненасцю ў заўтрашні дзень. Перамога...

Яна вельмі дорага каштавала нам. Мільёнамі жыццяў, крывёю і потам, незлічымым пакарамі і разбурэннямі, заўсёгдай сілавой на скронях і незагойнай ранамі сямейных страт заляпілі мы яе. Але гэта была перамога над самым страшным злом, якое калі-небудзь ведала зямля. І таму дзень яе прыходу стаў усенародным святам.

На палях вайны, навазанай нам фашысцкімі варарамі, вырастаў не толькі лёс нашай Радзімы — апошту цывілізацыі.

міру і прагрэсу. Савецкі народ ішоў на нечуваныя ахвяры і пакыты ў імя будучыні ўсяго чалавечтва.

Сёння нам асабліва ясна вядзе суцэна-гістарычны сэнс падзвігу, аддасеннага савецкімі людзьмі ў Вялікай Айчыннай вайне. Сяг сацыялізма луннае сёння над шмат якімі краінамі. Рвуць ланцугі рабства, выходзяць на шлях свабоды ўсё новыя і новыя краіны каланіяльнага свету. Твар зямлі малодзе, абнаўляецца. І мы з гордасцю ўсведамляем, што ў гэтым глыбока і поўна выяўляюцца вынікі нашай самаахвярнага барацьбы з фашызмам, які хацеў павярнуць кола гісторыі назад.

Для Савецкай краіны перамога над азорным фашызмам азначала новыя планы мірнага будаўніцтва. У агні вайны загартаваліся і ўзраці тыя сілы, што складалі аснову магчымасці нашага грамадства. Ліквідаваліся за надзвычай кароткі тэрмін прынесеныя вайной разбурэнні, савецкі народ імкнуўся пайшоў далей, да сваёй канчатковай мэты — камунізму.

Пасля страўнай спускашальнай бойкі мінула ўсяго семнаццаць гадоў. А на якую вышыню ўзняліся мы, які непазнавальна змянілася наша жыццё! Наша народная гаспа-

дарка набрала за гэты час такі разгон, што стварыліся рэальныя магчымасці паставіць у парад для задачу камуністычнага будаўніцтва. І сёння творчыя сілы, воля і розум народа-пераможцы скіраваны да аднаго — хутчай ажыццяўлення праграмы вызначаную XXII з'ездам партыі. Гэта будзе і здзяйсненне заветнай мары тых, найлепшых помнік тым, хто аддаў сваё жыццё за Радзіму ў грозныя год вайны.

Разграмішы фашысцкія почышчы, савецкі народ выраптаваў ад вынішчэння шматвяковую культуру чалавечтва.

Геральца эпохы Вялікай Айчыннай вайны стала ўжо гісторыя, аддаёнай ад сённяшняга дня на цэлае пакаленне людзей. Але гэта гісторыя жывая, дзейная, гісторыя, якая азарае нашу сучаснасць, наша жыццё: працу і побыт. Будуючы кмізмі, змагаючыся за мір, вырашаючы свае штодзённыя справы, мы назімаем звартаемся ў думках да тых незабытых год, які да крыніцы мужнасці і высокіх грамадзянскіх імкненняў. Вайна з незвычайнай сілай раскрыла веліч і прыгожасць душы савецкага чалавека, выхаванага партыяй. Герой вайны бітвы з фашызмам наваўсёды застануцца бліскучым узорам патрыятызму.

Калі ішце ішла вайна, М. І. Калінін гаварыў: «Падзеі, што адбываюцца зараз, будучы вывучацца праз вякі. Будучыя пакаленні будучы здзіўляцца фактамі гералізму, праўлення выключнага пачуцця самаахвярнасці, падпарадкавання асабістага грамадскаму цэламу сучаснаму гэтаму паўдзень. Людзі нашай краіны ўзяліся на галаву вышэй, чым былі. І, безумоўна, наш час і яго людзі будучы служыць вялізарнейшым кладам для стварэння шэдэўраў мастацкай літаратуры і мастацтва».

Савецкая літаратура і мастацтва могуць ганарыцца той роляй, якую яны адыгралі ў гады вайны, дапамагчы наблізіць перамогу над ворагам. Письменнікі і мастакі змагаліся супраць ворага і салдацкай і мастацкай зброй, да канца даялі і з народам нягоды і цяжкасці, і гэта было надзейнай заручкай палымнасці і праўдывасці іх твораў. На хаалі высокага патрыятычнага ўздыву, калі ўсё жыццё краіны, усе думкі і пачуцці савецкіх людзей былі з'яднаваны адным прывам, з'явілася нямаля твораў, якія не толькі з паспехам выконвалі баявую задачу дня, але і ўвайшлі ў залаты фонд літаратуры і мастацтва, служыць справе выхавання сучаснага чытача.

Голасам народнай душы была ў гады вайны беларуская літаратура. Пальмяны пазія Я. І. Купалы і Якуба Коласа, Пётры Броўкі і Максіма Танка, Пятра Глебі і Аркадыя Куляшова, Пімена Панчанкі і Антона Вялічка, проза Міхася Лынькова і Кузьмы Чорнага адгукаліся на кожны стогі роднай Беларусі, якая пакутавала ў фашысцкай нягод, поўніліся гнявом і нязвысцю да захопнікаў. Беларускі народ на долю якога выпалі надзвычай цяжкія выпрабаванні, праўдывы выключна стойкасць і вытрымку. Ён не толькі не скарчыў ворагу, а і разгарнуў шырокую партызанскую вайну. Гэта і стала галоўнай тэмай беларускай літаратуры ваеннага часу. Многія вобразы, створаныя ёю, праўдывы паказваюць выткі масавага гералізму савецкіх людзей, іх новую, сацыялістычную псіхалогію і мараль.

Закладзены ў час вайны традыцыі наша літаратура і мастацтва, памножыліся і ўзбагаціліся ў наступныя гады. Падзвіг народа ў барацьбе з фашызмам і на сённяшні дзень хваляе пісьменнікаў і мастакоў, падпарадкавання асабістага грамадскаму цэламу сучаснаму гэтаму паўдзень. Людзі нашай краіны ўзяліся на галаву вышэй, чым былі. І, безумоўна, наш час і яго людзі будучы служыць вялізарнейшым кладам для стварэння шэдэўраў мастацкай літаратуры і мастацтва».

Савецкая літаратура і мастацтва могуць ганарыцца той роляй, якую яны адыгралі ў гады вайны, дапамагчы наблізіць перамогу над ворагам. Письменнікі і мастакі змагаліся супраць ворага і салдацкай і мастацкай зброй, да канца даялі і з народам нягоды і цяжкасці, і гэта было надзейнай заручкай палымнасці і праўдывасці іх твораў. На хаалі высокага патрыятычнага ўздыву, калі ўсё жыццё краіны, усе думкі і пачуцці савецкіх людзей былі з'яднаваны адным прывам, з'явілася нямаля твораў, якія не толькі з паспехам выконвалі баявую задачу дня, але і ўвайшлі ў залаты фонд літаратуры і мастацтва, служыць справе выхавання сучаснага чытача.

Голасам народнай душы была ў гады вайны беларуская літаратура. Пальмяны пазія Я. І. Купалы і Якуба Коласа, Пётры Броўкі і Максіма Танка, Пятра Глебі і Аркадыя Куляшова, Пімена Панчанкі і Антона Вялічка, проза Міхася Лынькова і Кузьмы Чорнага адгукаліся на кожны стогі роднай Беларусі, якая пакутавала ў фашысцкай нягод, поўніліся гнявом і нязвысцю да захопнікаў. Беларускі народ на долю якога выпалі надзвычай цяжкія выпрабаванні, праўдывы выключна стойкасць і вытрымку. Ён не толькі не скарчыў ворагу, а і разгарнуў шырокую партызанскую вайну. Гэта і стала галоўнай тэмай беларускай літаратуры ваеннага часу. Многія вобразы, створаныя ёю, праўдывы паказваюць выткі масавага гералізму савецкіх людзей, іх новую, сацыялістычную псіхалогію і мараль.

Творы літаратуры і мастацтва, у якіх праўдыва паказваліся гуманістычны характар Вялікай Айчыннай вайны, выконваюць высакародную місію прапагандае ідэй міру і дружбы паміж народам. Зарубежны чытач і глядач пазнае з іх душу савецкага чалавека, які жыве думай аб стварэнні працы і калі багара за зброю, то дзеля таго толькі, каб абараніць свае рэвалюцыйныя завабы, адстаць мір.

Стварэння працы і мастойлівай барацьбой за мір сустракае Савецкая краіна свята свай вайнай перамогі. Мы не хочам, каб была патрэба ў ваенных перамогах. Але мы не зарываем вочы на небяспеку, якая зыходзіць ад імперыялістычных дзяржаў, і таму заўсёды трываем парох сухім. Трагедыя не павіна паўтарыцца!

ТРЫБУНА БУДАЎНІКОЎ КАМУНІЗМА

Ленінская «Правда» споўнілася 50 гадоў. Гэта змяняльная падзея ў жыцці партыі і народа 5 мая адзначаецца ва ўсёй савецкай зямлі.

У вялікае, хваляючае свята выдася ўшаноўванне «Правды» ў дзень яе пяцідзясяцігоддзя ў сталіцы нашай Радзімы.

У Крамлёўскім Палацы з'ехалі сабраліся журналісты — работнікі газет, выдавецтваў, ТАСС, АДН, радыё і тэлебачання.

рабочыя і сельскія карэспандэнты. На свята савецкага друку прышлі таксама прадстаўнікі працоўных сталіцы, калгаснікі Падмаскоўя, старыя камуністы, дзеці навукі і культуры, воіны Савецкай Арміі, работнікі партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый, вядучыя журналісты газет камуністычных і рабочых партыі зарубажных краін.

Бурнымі апладысмантамі сустракаюць прысутныя з'яўленне ў прэзідыуме кіраўнікоў партыі і ўрада, ветэранаў партыі і марксісцка-ленінскага друку. Цёпла вітаюць удзельнікі пасяджэння юбіляраў-праўдываў.

Урачыстае пасяджэнне ўступнай прамовай адкрыў Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў. Яго прамова была выслухана з вялізарнай увагай і не раз перапынялася апладысмантамі.

у нашай краіне, за пабудову сацыялізму і перамогу камунізму — самага светлага, самага справядлівага грамадства на зямлі. (Апладысменты).

Свадомае жыццё ўсёх савецкіх людзей цесна звязана з «Правдой». Кожны дзень яны разгортваюць «Правду» і глядзяць, што гаворыць партыя, на якія справы кліча яна, супраць чаго перасяраецца.

«Правда» трывала ўвайшла ў жыццё савецкіх людзей, стала неад'емнай часткай духоўнага жыцця савецкага грамадства. «Правда» адграла і адгрывае важную ролю ў выхаванні новага савецкага чалавека — свядомага будаўніка камунізму. За ўсё гэта народ лічыць ленінскую «Правду» сваёй роднай і самай любімай газетай. (Працяглая апладысменты).

За выдатныя заслугі ў рэвалюцыйным руху, у барацьбе за перамогу сацыялізму і камунізму, у прапагандае і ажыццяўленні вялікага марксісцка-ленінскага вучэння, у камуністычным выхаванні працоўных газета «Правда» ўзнагароджана ў сувязі са сваім пяцідзясяцігоддзем ордэнам Леніна. (Працяглая апладысменты). Дазвольце гораха павішаваць калектыў праўдываў з гэтай высокай і заслужанай ўзнагародай. (Бурныя апладысменты).

З першых дзён свайго нараджэння «Правда» стала прыцягальным цэнтрам, актыўным памочнікам партыі ў барацьбе за згуртаванне перадавых рабочых, усіх рэвалюцыйных сіл нашай краіны. Імя праўдыва стала разназначным паняенню — ленінец, гэта значыць самы рашучы, смелы і неперымірны змагар за ідэй марксісцка-ленінскага, за справу партыі, за інтарэсы працоўных.

Як усё, што ствараў і расціў Ленін, «Правда» прайшла вялікі і слаўны шлях. Наратзіўшыся як масавая газета для рабочых і для народа, «Правда» стала цяпер сапраўды ўсёнараднай газетай працоўных, самай распаўсюджанай штодзённай газетай ў свеце.

Выпуск першага нумара «Правды» Уладзімір Ільіч Ленін назваў «першай ластаўкай» рэвалюцыйнай вясны. Сапраўды, нараджэнне «Правды» стала вестуном вясны чалавечтва, якая пачалася ў дні Вялікага Кастрычніка.

За пяцідзят год «Правда» пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі стварыла і вядзе цяпер за сабой такую магучую кошту газет і часопісаў, якая на сваіх моцных крылах нясе ва ўсе куткі свету праўду аб перамогах камунізму ў нашай краіне. (Працяглая апладысменты).

Невычэрпная крыніца сілы нашата друк — у яго непарунай сувязі з народам, у яго неаддзельнасці ад народа. Работнікі савецкага друку — адзін з перадавых атрадаў вялікай арміі барацьбы за камунізм, баявая памочнік, або, як мы іх называем, надзейныя падручныя партыі. Партыйныя журналісты працуюць для партыі, у служэнні народу — сэнс іх жыцця і работы. (Апладысменты).

У гэтай шудоўнай светлай зале сабраліся лепшыя прадстаўнікі нашых газет, часопісаў, выдавецтваў, радыёвайчання і тэлебачання. Яны з'яўляюцца толькі чэкаўкай часткай, можна сказаць, авангардам баявой арміі работнікаў савецкага друку.

Але ўсё работнікі нашага друку — гэта толькі невялікая частка людзей, якія робяць газеты і часопісы. Савецкі друк — гэта сапраўды народны друк. Ён робіцца рукамі народа і служыць народу. Вялікімі ідэалам камунізму. (Працяглая апладысменты).

Партыя высокая ціннасць друк, які сваю верную і дзельнабнойную ідэалагійную зброю, які сапраўды народную трыбуну будаўнікоў камунізму і лічыць работу ў дру-

жаш узоры камуністычнай працы, рабыць іх здабыткам мільяёнаў — важны абавязак нашага друку.

Трэба, каб савецкі друк і ў далейшым свята захоўваў і памнажаў ленінскія традыцыі, заўсёды быў сапраўды народнай трыбунай, па-бавому дапамагаў партыі, народную вырашаць задачы стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, задачы выхавання чалавека новага, камуністычнага свету.

Для работнікаў савецкага друку няма цяпер больш важнай задачы, чым узяцца і арганізаваць савецкіх людзей на выкананне вялікай праграмы камунізму. Прысвяціць уся гарачыню сэрца, усе сілы і працу журналіста такой высакароднай справе — што можа быць вышэйшым і больш ганаровым за гэта!

Таварышы! За імя Цэнтральнага Камітэта нашай партыі і Савецкага ўрада, ад імя ўсяго савецкага народа гораха-віншую нашага юбіляра — газету «Правда», віншую нашых дарагіх праўдываў, усіх работнікаў і работнікаў савецкага друку, рабаўраў і сельхараў, чытачоў «Правды» і яе зарубажных гасцей з вялікім святкам. (Бурныя, працяглая апладысменты).

Слова атрымлівае сакратар ЦК КПСС Л. Ф. Ільічова для зачитання прывітання ЦК КПСС газеце «Правда», усім работнікам савецкага друку.

Затым сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. П. Геаргадзе зачытвае Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні газеты «Правда» ордэнам Леніна.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў уручыў групе праўдываў ордэн Леніна. Ён сардэчна павішаваў юбіляраў з высокай узнагародай.

З дакладам аб 50-годдзі ленінскай газеты «Правда» выступілі на пасяджэнні галоўны рэдактар «Правды» П. А. Сапокоў.

З прывітаннімі прамовамі на пасяджэнні выступілі прадстаўнікі газет братніх марксісцка-ленінскіх партый многіх зарубажных краін.

Удзельнікі пасяджэння з вялікім энтузіязмам і адпачунасцю прынялі прывітанніе пісьмо Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Старшынючым таварышам М. С. Хрушчоў наведвае ад тым, што ў адрас газеты «Правда» наступілі шматлікія прывітанні ад партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый, ад многіх Цэнтральных Камітэтаў камуністычных і рабочых партыі, а таксама ад рэдакцый газет браціх партый краін сацыялізму і орагану камуністычнага і прагрэсіўнага друку іншых зарубажных краін.

М. С. Хрушчоў сардэчна дзякуе за цёлыя словы прывітаннаў і яшчэ раз жадае журналістам, рабочым і сельскім карэспандэнтам, распаўсюджвальнікам друку, работнікам друкарняў, усім работнікам савецкага друку добрага здароўя і вялікіх творчых поспехаў у іх высакароднай працы.

Урачыстае пасяджэнне аб'яўляецца закрытым.

Удзельнікі яго спяваюць партыйныя гімні «Інтэрнацыянал».

У ГОНАР ДНЯ РАДЫЁ

Дзень радыё ўрачыста адзначыла грамадскасць Мінска. 6 мая ў акружытым ДOME афіцэраў адбыўся агульнагарадскі вечар, прысвечаны Дню радыё. Вечар адкрыў міністр сувязі БССР П. В. Афанасев.

З вялікім энтузіязмам удзельнікі вечара выбралі ў ганаровы прэзідыум ЦК КПСС на чале з верным лідэрам М. С. Хрушчовым.

З дакладам аб Дні радыё выступіў старшыня Камітэта па радыёвышчэнню і тэлебачанню пры Саўеце Міністраў БССР В. П. Несцірковіч.

Для ўдзельнікаў вечара быў дадзены вялікі канцэрт.

На прадпрыемствах, ва ўстановах, школах, навуальных установах адбыліся гутаркі і даклады, прысвечаныя Дню радыё. (БЕЛТА).

Прамова таварыша М. С. Хрушчова

Дарагія таварышы! Сёння наша партыя, увесь савецкі народ, прагрэсіўная грамадскасць свету, адзначаюць 50-годдзе газеты «Правда» — баявога орагану Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. (Бурныя апладысменты).

«Правда» нарадзілася 5 мая 1912 года на бурнай хвалі рэвалюцыйнага ўздыву рабочага руху ў Расіі. Яна была створана рэвалюцыйнай творчасцю пецярбургскіх рабочых, рэвалюцыйных рабочых усёй Расіі.

Ля вытокаў «Правды» стаў любімы правадчы працоўных, заснавальнік нашай партыі і Савецкай дзяржавы Уладзімір Ільіч Ленін. (Працяглая апладысменты). Ён уклаў у «Правду» вялікую жыццёвую сілу. Стварэнне газеты было сапраўды гістарычнай справай!

Сённяшняя наша ўрачыстасць, прысвечаная 50-годдзю «Правды», супадае з другой змяняльнай датай — днём нараджэння вялікага мысліцеля і рэвалюцыянера, заснавальніка навуковага камунізму Карла Маркса. (Працяглая апладысменты). Бессмяротнае імя Маркса, бессмяротны яго справы і ўсеперамагаючае вучэнне. Марксізм-ленінізм стаў ідэяй сілай, якая пераўтварае свет, сілагам мільяёнаў і мільяёнаў людзей, ідэалагій цэлых краін і народаў.

З пачуццём гордасці і вялікага задавальнення мы адзначаем, што адзін з самых непаспыханых вшчальнікаў і сцяганосцаў марксісцка-ленінскага з'яўлення наш юбіляр — газета «Правда». (Апладысменты). У гэтым яе магучая сіла, таварышы! (Працяглая апладысменты).

Чаму мы так урачыста, з такой любоўю адзначаем пяцідзясяцігоддзе «Правды»? Таму, што гісторыя «Правды» непаруйна звязана з гераічнай гісторыяй Камуністычнай партыі, з рэвалюцыйнай барацьбой працоўных нашай Радзімы за знішчэнне царызму і капіталізму, за перамогу рабочага класа і ўстанавленне ўлады працоў-

ных у нашай краіне, за пабудову сацыялізму і перамогу камунізму — самага светлага, самага справядлівага грамадства на зямлі. (Апладысменты).

Свадомае жыццё ўсёх савецкіх людзей цесна звязана з «Правдой». Кожны дзень яны разгортваюць «Правду» і глядзяць, што гаворыць партыя, на якія справы кліча яна, супраць чаго перасяраецца.

«Правда» трывала ўвайшла ў жыццё савецкіх людзей, стала неад'емнай часткай духоўнага жыцця савецкага грамадства. «Правда» адграла і адгрывае важную ролю ў выхаванні новага савецкага чалавека — свядомага будаўніка камунізму. За ўсё гэта народ лічыць ленінскую «Правду» сваёй роднай і самай любімай газетай. (Працяглая апладысменты).

За выдатныя заслугі ў рэвалюцыйным руху, у барацьбе за перамогу сацыялізму і камунізму, у прапагандае і ажыццяўленні вялікага марксісцка-ленінскага вучэння, у камуністычным выхаванні працоўных газета «Правда» ўзнагароджана ў сувязі са сваім пяцідзясяцігоддзем ордэнам Леніна. (Працяглая апладысменты). Дазвольце гораха павішаваць калектыў праўдываў з гэтай высокай і заслужанай ўзнагародай. (Бурныя апладысменты).

З першых дзён свайго нараджэння «Правда» стала прыцягальным цэнтрам, актыўным памочнікам партыі ў барацьбе за згуртаванне перадавых рабочых, усіх рэвалюцыйных сіл нашай краіны. Імя праўдыва стала разназначным паняенню — ленінец, гэта значыць самы рашучы, смелы і неперымірны змагар за ідэй марксісцка-ленінскага, за справу партыі, за інтарэсы працоўных.

Як усё, што ствараў і расціў Ленін, «Правда» прайшла вялікі і слаўны шлях. Наратзіўшыся як масавая газета для рабочых і для народа, «Правда» стала цяпер сапраўды ўсёнараднай газетай працоўных, самай распаўсюджанай штодзённай газетай ў свеце.

Выпуск першага нумара «Правды» Уладзімір Ільіч Ленін назваў «першай ластаўкай» рэвалюцыйнай вясны. Сапраўды, нараджэнне «Правды» стала вестуном вясны чалавечтва, якая пачалася ў дні Вялікага Кастрычніка.

За пяцідзят год «Правда» пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі стварыла і вядзе цяпер за сабой такую магучую кошту газет і часопісаў, якая на сваіх моцных крылах нясе ва ўсе куткі свету праўду аб перамогах камунізму ў нашай краіне. (Працяглая апладысменты).

Невычэрпная крыніца сілы нашата друк — у яго непарунай сувязі з народам, у яго неаддзельнасці ад народа. Работнікі савецкага друку — адзін з перадавых атрадаў вялікай арміі барацьбы за камунізм, баявая памочнік, або, як мы іх называем, надзейныя падручныя партыі. Партыйныя журналісты працуюць для партыі, у служэнні народу — сэнс іх жыцця і работы. (Апладысменты).

У гэтай шудоўнай светлай зале сабраліся лепшыя прадстаўнікі нашых газет, часопісаў, выдавецтваў, радыёвайчання і тэлебачання. Яны з'яўляюцца толькі чэкаўкай часткай, можна сказаць, авангардам баявой арміі работнікаў савецкага друку.

Але ўсё работнікі нашага друку — гэта толькі невялікая частка людзей, якія робяць газеты і часопісы. Савецкі друк — гэта сапраўды народны друк. Ён робіцца рукамі народа і служыць народу. Вялікімі ідэалам камунізму. (Працяглая апладысменты).

Партыя высокая ціннасць друк, які сваю верную і дзельнабнойную ідэалагійную зброю, які сапраўды народную трыбуну будаўнікоў камунізму і лічыць работу ў дру-

жаш узоры камуністычнай працы, рабыць іх здабыткам мільяёнаў — важны абавязак нашага друку.

Трэба, каб савецкі друк і ў далейшым свята захоўваў і памнажаў ленінскія традыцыі, заўсёды быў сапраўды народнай трыбунай, па-бавому дапамагаў партыі, народную вырашаць задачы стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, задачы выхавання чалавека новага, камуністычнага свету.

З вясновай мастацкай выставкі. В. Грамыка. «Да апошняга патрона».

СЭРЦА САЛДАТА

Тройчы сустраўся я з Міколам Сурначовым. Не асабіста, выдмаю. Асабіста сустраўца мяне з ім ужо не маглі. Хаця б па той проста прычыне, што прах мужана война і паэта спачывае востр ужо семнаццацігаднюю ў адной з братніх магіл, што пад самым Берлінам. Паэт, праўда, прасіў, на той выпадак, калі ён затрымае ад варагой кулі.

Надаўна я сустраўся з Сурначовым трыццаць разоў. Сустраўся з яго бацькамі, з домам, дзе ён нарадзіўся, з яго роднай Слабадой, што недалёка ад той вяршаўскай шашы, аб якой паэт успамінае ў апошнім вершы. Слабада пры ўсім яе падобстве да іншых такіх жа вёсак на памінае ў апошнім вершы. Ратуючыся ад іх, я саваі адметную адзнаку — у ёй асабліва многа садоў. Што ні двор — то сад, то лубны і вшні, Хораша, палуба, у вёсцы, калі сады засеяныя ды заціўцы. Можа, менавіта яны і навелі коліс басаногаму хлопчыку жаданне напісаць першы верш?

Франтавыя паштоўкі і трохкутнікі з грыфам «воінскае» і нумарам паловай пошты. «Добры дзень, дарагі бацька! — піша паэт. — Я жыў і здаровы. Знаходжуся ў 70 кіламетрах ад Вяршаўска. Не турбуецца аба мне. Палляк да нас вельмі добра адносіцца. Яны вельмі ўдзячны, што мы выгналі немцаў з іх радзімы.» «Я па-ранейшаму жыў і здаровы. — другая паштоўка. — Справы мае ідуць добра. Сёння мяне павіншавалі з урадавай узнагародай — ордэнам «Чырвоная Зорка». У кожным лісьме Сурначоў турбуецца аб бацьках, іх здароўі, аб малодшых братах і сёстрах. Усе прасіць: «Жывіце дружна». І яшчэ: «Пішыце часцей». Вельмі ўжо хочацца атрымаць яму вестку з роднага краю, вельмі ўжо засумавалі ён па ім. «У вас, напэўна, скорая вясень, — піша Мікола, — жыгта жыгце, сёння косіце. Як хацелася б наведаць!»

Таварыш! Мясне пахавай, Акружы мой курган агарожай, А пасля перамогі вазьмі мой Прах. На майб Беларусі прасторы!

Верш называецца «Запавет салдата», «Таварыш», а дакладней Радзіма зрабіла намнога больш таго, аб чым прасіў салдат, дала яму другое пасмыротнае жыццё. — Але прах яго ўсё ж застаўся ў чужой зямлі...

А вось і ўспамінаем. Дакладней, успамінае стары, а я толькі слухаю да пытання. «Ду-жа душэўны быў у мяне Коля, — расказвае Мікалай Яфімавіч. — У маці пайшоў увесь, Яна такая ж... Тады яшчэ бывала, з-за мяжы ці з-за партыі з суседзям пасварыўся, дык Коля ці другі сын і пачне казаць: «Не трэба, тата... Ну што з таго, што ў цябе на адну баранку зямлі больш будзе. Не трэба сьварыцца з-за такой дробязі!»

Дык востр я сустраўся з Сурначовым. Упершыню гэта адбылося неўзабаве пасля вайны. Я працягваў верыць Міколу Аўрамчыка, прысвечаны паміці паэта. Верш быў напісаны як успаміні аб сваім таварышу, у ім жыватрапята памаці сэрца. — Гэта рабіла радкі асабліва пранікнёнымі і хвалюючымі, а тое, аб чым у іх гаварылася, — асабліва верагодным. Верш глыбока ўзрушыў мяне, вясемнаццацігадовага юнака. Я не ведаў, хто такі Сурначоў, нічога не ведаў аб абставінах яго смерці, невядома мне было нават, што такое «баравал сурма».

«Гэта не ўсім так, — гавары я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас... Гавару я не толькі для таго, каб суцешыць бацьку паэта, а з глыбокім перакананнем, што гэта сапраўды так, што яго сын жыве. Жыве ў памяці яго баявых сяброў і землякоў, жыве ў сваёй натхнёнай песні, і на памяць мне зноў прыходзіць верш, з якога пачалося маё знаёмства з Сурначовым:

«Я востр і яшчэ адно пісьмо, Яно ўжо не ад Сурначова. Не яго пошты. У ім паведамляецца: «Ваш сын гвардыі лейтэнант Сурначоў Мікалай Міналевіч... у баі за сацыялістычную радзіму, праявіўшы геройства і мужнасць, паў смерцю храбрых 20 красавіка 1945 года. Пахаваны ў пасёлку Фрэйдэнберг (Германія)...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

«Гэта не ўсім так, — гавару я на развітанне. — Не зусім так, Мікалай Яфімавіч, Ваш сын вярнуўся да нас...»

У фондах Літаратурнага музея Якуба Коласа АН БССР захоўваецца шмат вершаў народнага паэта, якія да гэтага часу не былі апублікаваны. Ніжэй мы прапануем увазе чытачоў некаторыя з вершаў, напісаных Якубам Коласам у час Вялікай Айчыннай вайны.

БЕЛАРУСІ

Мой край ясназорні! Прайшоў ты не мала Прасторных і вузкіх дарог.
І смутак і гора цябе спавіла,
Ды ты іх пазыў, перамог.

Успаміні жа сёння пад дзень навагодні Шчаслівыя нашы гады.
Нам сонца спрыяла з глыбіняў усходніх
І месяц святліў малады.

Ішлі мы ў прастору шырокай пучынай,
Як себейты шчасця, добра.
Займаўся ясна над полем, далінай
У іскрах святліна зора.

Купаліся далі ў ляскавай сцяны,
І забілі ковыя дырочкі плечы,
Зямля разгарнула шырока плечы,
Прасторы, куды ні зірні.

Гайдаліся помні, як мора пад ветрам,
Сады маладыя цілі,
І мы абкрулі балотныя ветры
У радзімныя лоны зямлі.

Мой край ясных далей! Пад дзень навагодні
Маё пажаданне прымі,
Каб яснае сонца глыбіняў усходніх
Святліца табе, як тады.

Няхай лягучы трупам усё думагубы,
Нямейкі зарывны барог.
І гітлер і Герынг, як іхні кубы,
У дом свой не знойдуць дарог.

Ды хлынула плейма грабежніцкіх дзікіх
Разбурыла, край мой, цэбы
І вецер сцягнаў над стогамі і крыкі
Сумуе з табою ў жалыбе.

Позны час ужо, друг дарагі,
Я сяджу адзін ды гадаю,
Сэрца пойма імжы і смугі,
Дзе ж дарогі тае, берагі!
Па якому значацца краю!

Сяб праходзіць, а вестак няма
І не піша друг мне нічога.
Я хаджу і пытаю пісьма,
Ды чакаю яго надарма,
І на сэрцы боль і трывога.

І ў ўспомніў ярыбу над вадой,
Што журботна чала спіліла
І застыла ў пастае такой —
А таму ж так нявесела ёй!
А таму, што ружыц палюбіла.

А крэмля, жылая вада,
Дубу-другу карнін размыла,
У лузе дубу лалучыла бяда
Ад дубовай красы ні сляда
І завяла дубовае сіла.

Не ведаю, адкуль ён, хто там,
З якога месца, краю,
Ці ёсць бацькі ў яго ці сваёй,
Як заць яго, не ведаю.

Маркотны хлопчык мой, Яму па від
Гадую дванаццаці можа,
Журчыць арык, Развесіў топаць шчыты,
А хлопца смутак гножа.

Задумаўся, аглядаецца вакол —
Як хвалі, людзі ходзяць,
Ён кайстру знаў, пакаў яе не дол,
Загублены ў народзе.

Што думаў ён і ў сэрцы што насіў,
Журбою апавіты,
Не ведаю, хоць сэрца яго ўсім
І мне было адкрыта.

Замлелі топаці, Журчыць арык,
А сонца сплывае вочы,
Ідуць, плывуць людцы, Пра гарамык
Спытаць ніхто не хоча.

Не вешай нос на квітну, дуча,
Аб Абсініні не плач,
Хоць Лілі пясоч сыпучы
Прыносіць многа неўдач.

Не ўсё ў вайне праходзіць гладка,
І мой фон Браухці — партач:
Падаў ён з Масквою, братка,
Стары замыгавы дзёржак.

Але я гумару не трачу:
Бару свой гітлеруцкі кляч.

Сіротка сядзіць вандруні мой,
Прыліг, дастаў аловак,
І літары мёртуднай чарадой
Радкі складаюць словак.

Каму пісаў! Аб чым пісаў мала
Без родных і без домаў!
Эх, шмат чаго пад полагам іаглы
Праходзіць невядомаў!

Назад іду, Адзін журчыць арык,
Як сведка суму, гора,
А злоччыка няма, Мой хлопчык знік,
Астаўшыся дакорам.

І што сказаць! Мы гора бачым шмат,
Але праходзім міма,
Дарыў жа мне, даруў, мой мілы брат!
Даруў і ты, радзіма!

31.VIII.1942 г.

Кіпяць бурляць у віры хвалі
За ім далеч не відно,
А мы, як трэсьні ў перавале —
То ўгоры скокі! То бух — на дно!

Ды каб ні ўзняці, ні падзёні,
Не зналі б слодучы жыцця,
Дык востр чаму на ўсе здарэнні
Па-філасофску гляджу я.

Няхай рытуче крытык шлягу,
Няхай дэбюе, На злосьць яму
За гту мудрую развагу
Угору чарку падуму.

1928—1930 г.

ВЕЦЕР

Савалонік шумны, вольны вецер!
Я гаданіў з табой не раз
І ў час трывог і ў міры час
Аб тым, што дзеляцца ў свеце,
Ты навазю мне ў сэрца згоду
Лягодным званам траў і мій.

І я аб шчасці мары сніў
І нёс жыццё іх народы,
Былі ж і сумныя хвіліны,
І не забыць мне тых разоў,
Што мы вялі пад гул грамоў,
Калі ігоць складалі быліны.

Вось і вецер — на лад суровы
Шуміць ты мне, прастору сын,
І многа ты нясеш навін
Ад родных ніў, лясоў, дубровы.

А навіны неваблы:
Паліць вораг нашы сёлы,
Топча нівы, сенажаці,
Няма літасці дзіцяці,
Ні жанчыне, ні старою,
Забірае ўсё ён з дому,
Немажурны, злы і люты,
Чыніць адзекі і пакуты.

Нелюды, вырадак шалёны
Кроўю піша цым законам
Дык нявольні, ліза, згубы —
Звер нямецкі шчырыць зубы.

Шуміць ты мне на лад суровы,
Заходні вецер, волі сын,
І шмат нясеш ты мне навін
Ад родных ніў, лясоў, дубровы.
Ды прыці савалонік-вецер,
Шэпча мне, змяніўшы тон:
Не сумуй, браток, як смецце,
Наш народ змяцэ палон.

ФЮРАР І ДУЧА

Смышліва дзе сабраўся-вак,
На востр прывіт Рым — Берлін,
Сядзяць, як бітвы сабакі,
І не пазнаць іх кіслы мін.

ФЮРАР

Не вешай нос на квітну, дуча,
Аб Абсініні не плач,
Хоць Лілі пясоч сыпучы
Прыносіць многа неўдач.

Не ўсё ў вайне праходзіць гладка,
І мой фон Браухці — партач:
Падаў ён з Масквою, братка,
Стары замыгавы дзёржак.

Але я гумару не трачу:
Бару свой гітлеруцкі кляч.

А. АДАМОВІЧ

Алесь Адамовіч закончыў другую нігу дылогі «Раман «Сыны пайшлі ў бой», прысвечаны барацьбе савецкіх партызан супраць фашысцкіх акупантаў.

Першы раман дылогі «Вайна над страхамі» ахвільвае пачатковы перыяд вайны.

У цэнтры раману — патэтычна-гэраічны падлетак Ілья Корзун, праз успрыняцтва ягога падарожжы ўсё падзеі ляснога жыцця і барацьбы яго маці — партызанка, якая з вялікім душэўным болем губляе мумію дзіця — тых, хто не вяртаецца з баявых заланцаў, а потым павіна перажыць і гібель сваёй сумы.

Ніжэй друкуем урывак з другога раману — «Сыны пайшлі ў бой».

Наскоў, калі прыйшоў «з добраахвотнікаў» у атрад, меў два аўтаматы (забіў немца). А прапор у яго толькі дэсанцызарадна.

Наскоў у разведчыкі, якія прывялі яго ў лагер, маюць аўтаматы. Наскоў не пасаромеецца і напамініць. Толя чуў, як ён Мішуру гаварыў пра аўтамат. А разведчыкі толькі выскалілі рэдкія і вельмі здзіўлены:

— Аўтамат? Твой? Не помню. Калі б помніў, а так — не помню.

Толя не хадзіў ні на адну з апошніх аперацый. То ў каравул прызначыць, то ў вёску вышліць па што-небудзь. Але цяпер ён з вінтовак і пойдзе заўтра, калі не пайшоў сягоння.

...На гэты раз паднялі па тры возы.

— Тачанку рыхтуець, — загадаў Вашкевіч Засценчыкаву. Ледаў уздыгвае рашніцця даль ад рэдкіх выбухаў і страляе.

Прыбегла з санчасці жама. Пайшоў надзень, — кажа яна Толю. Вышчам самае гаюнае ў баі — не прастудзіцца. Толя спынаецца стаць у строй. Рад, але недзе глыбока — сумнае пачуццё. А што калі Імяна сягоння самы нябудулі і цяжкі бой? Сядзеў, чакаў і дачакаўся.

Партызаны перагаворваюцца: — У Страху недзе... — Дастаецца гэтым «нічыйным» вёскама!

Вашкевіч — у шынялі, павайсковому строі — прайшоў уздоўж строю.

— Адаляненне Кругліка застаецца.

Сказаў і адразу нешта перамянілася навакол. Толя ступіў два крокі наперад, як было загадана. І некуды адшліло тое, што, здаецца, было так блізка.

Прыбегла цяпа Паша, стала поруч з Толяем і яго мамай. Глядзіць-глядзіць на свайго Міна — быццам поезд адзёжко дзіць, а яна нешта не паспела.

Гаме фельдмаршала, як клячу,
І з ім яшчэ з паўсотні кляч.

І сам бярэ я лэйцы ў руцэ,
Здадм яшчэ такіх задач,
Што будуць помніць нашы ўнуці
І скажучы: Гітлер — вот сілці!

ДУЧА

Эх, Фюрар, Фюрар! Дрэнна справа:
У Расію ўлезлі мы дарма,
А пахавала нашу славу,
Сказаць па праўдзе, не зліма.

Пры мым тут клячы, колад, бурлі!
А я скажу табе адно:
Як бачу я, мой мілы Фюрар,
Пускаецца трэба нам на дно.

1942 г.

МАЁ ЖАДАННЕ

Прысвечваю М. Д. М.

Далёка мы ад роднае зямлі,
Над намі неба свеціцца чужое,
А дожджыка хоць я тут не маю,
Ён не спадзе крышталёнае слязою.

Разлучаны мы з берагам сваім,
З укладам прошлых дзён, з народам нашым,
На захад свой, як сіраты, глядзім,
Разлучкі горач п'ём мы з поўнай шыш.

Короткі час, а колкі ў ім падзеі —
Не злічыш іх і не ачнеш вокам,
А сэрца з кожным днём заве мацінай
К разбуреным сядзімам і валокам.

Я ведаю — прытулку там няма,
Зямля і край званычаны без жалю,
Гару люд, нямецкая чума
Унесла там крывавыя скаржалі.

Шмат страчана, разгублена сяброў,
І вестакі не маем мы аб сьне,
І ён, мой друг, гусяр наш з гусярцоў,
Памы навек у цеснай дамавіне.

Напружана плывуць за днём дні,
Навідна ткуць названую быліну,
Ці ўбачым мы прыветныя агні
І міруны, вяскрэсшую краіну!

Мой верны друг! Прайшлі мы бок у бок
Крывых пучін-дарог ужо імала,
Камнеца наш шлах, наш вецер недалек,
Гатова ноч спусціць нам пакрывала.

На спіне дзві я мару аб адным —
Ступіць з табой на гоні нашы долы,
К зямлі сваёй ў паклоне зямляным
Бы і авечы сціліца сваім чынам.

От родны мой! Без чаго выбіт ты
З юнацтва шчаслівае пучына,
Пракаў жа будзь, разбойнік закляты,
Спустошыў ты зямлю мае ачыны.

1942 г.

Герой не памірае. Удзячная памяць аб іх заўсёды ў сэрцы народа. Жыве ў народзе і слава легендарнага камандзіра Беларускай партызанскай Брыгады Засценчыка У. Оршы, у музеі героя, энтузіясты, асабліва моладзь, умяшлява слухаюць дырэктару музея Ф. Цыганку — былую партызанку засценчыцкай брыгады.

Фота В. КУЛАКОВА.

УГОСЦІ

да паграні

